

منکر گرانی‌هایستیم

مشکلات معیشتی، گرانی و تورم واقعیت‌های امروز جامعه است و دولت منکر آن‌ها نیست. این شرایط می‌تواند آزمونی برای اصلاح مسیرهای گذشته باشد. اگر هر کس در جایگاه خود یک گام در اصلاح مصرف، صرفه‌جویی انرژی و همراهی با سیاست‌ها بردارد، می‌توان بسیاری از ناترازی‌ها را برطرف کرد. دولت برنامه دارد، اما بدون همراهی مردم موفق نخواهد شد. با همدلی، انصاف و مشارکت عمومی می‌توان آینده‌ای با عزت، عدالت و سربلندی برای ایران ساخت. به گزارش ایسنا، مسعود پزشکیان در پایان سفر استانی دولت به خراسان جنوبی، گفت: کشور از ابتدای آغاز به کار دولت چهاردهم، با مجموعه‌ای از بحران‌ها و ناترازی‌ها مواجه بوده و فشارهای اقتصادی، سیاسی و خارجی به‌گونه‌ای طراحی شده که ایران را به تسلیم، تفرقه و تقابل مردم با حاکمیت سوق دهد، اما مردم ایران با تمام وجود پای کشور ایستاده‌اند و خواستار وحدت، انسجام و حفظ ایران عزیز هستند. رئیس‌جمهور با تأکید بر مسئولیت دولت در برابر این همراهی مردمی اظهار داشت: دولت خود را در قبال مردم متعهد می‌داند و هر آنچه در توان دارد، برای رفع مشکلات و عبور از بحران‌ها به میدان آورده است. ما مصمم هستیم با کمک مدیران، مسئولان و مردم بر مشکلات موجود غلبه کنیم و باور دارم اگر دست به دست هم بدهیم و به دانشمندان، نخبگان، سرمایه‌گذاران، کارآفرینان، نوآوران و خلاقان کشور اعتماد و برای آن‌ها مانع‌تراشی نکنیم، می‌توان بسیاری از مسائل را سریع‌تر و مؤثرتر حل کرد. پزشکیان با اشاره به جلوه‌های مشارکت مردمی در این سفر، به‌ویژه در حوزه مدرسه‌سازی تصریح کرد: صحنه‌هایی که در مشارکت مردم برای ساخت مدارس شکل گرفته است، اشک شوق به چشم می‌آورد؛ از کودکان و زنان گرفته تا سالمندان، هرکدام به اندازه توان خود وارد میدان شدند و این مشارکت، امید و اعتماد به آینده را زنده می‌کند. همین الگو اگر در سایر عرصه‌ها نیز تکرار شود، می‌توان بر مشکلات فائق آمد. رئیس‌جمهور با اشاره به جلسات مختلفی که در این سفر با مدیران، سرمایه‌گذاران و فعالان سیاسی برگزار شد، گفت: برخی از این جلسات چالشی بود، اما این طبیعی است و نگاه‌ها باید به هم نزدیک شود. انتظار من این است که مجموعه حاکمیت تحمل شنیدن نقد را داشته باشد؛ نقد منصفانه، مبتنی بر داده و همراه با راه حل. کسی که دلش برای این آب و خاک می‌سوزد، باید در کنار نقد، برای حل مشکل نیز به میدان بیاید. پزشکیان بار د این ادعا که دولت برنامه ندارد، تأکید کرد: در حوزه انرژی، آب و سایر بخش‌ها، برنامه‌های دقیق و عملیاتی در حال اجراست. هدف ما صرفاً اصلاح وضع موجود نیست، بلکه حرکت به سمت کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی و استفاده از انرژی‌های پاک است. در کنار توسعه انرژی خورشیدی، کنترل گازهای همراه که سال‌ها بدون استفاده می‌سوختند، در دستور کار قرار گرفته و میلیاردها دلار اتلاف منابع در حال مهار است. رئیس‌جمهور افزود: در حوزه آب نیز با مشارکت دانشگاهیان و بیش از ۸۰ استاد برجسته از رشته‌های مختلف از جمله اقتصاد، کشاورزی، محیط زیست، جامعه‌شناسی و مدیریت، برنامه‌ریزی جامع در حال انجام است تا مدیریت آب بر پایه نگاه علمی، اقتصادی و اجتماعی سامان یابد. این برنامه‌ها در حال نهایی شدن است و مبنای تصمیم‌گیری‌های آتی قرار خواهد گرفت. پزشکیان با اشاره به مصوبات این سفر گفت: برای استان خراسان جنوبی حدود ۱۵ هزار میلیارد تومان از بودجه عمومی و حدود ۱۵ هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی پیش‌بینی شده است. افزون بر این، نزدیک به ۳۴ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در استان در حال شکل‌گیری است که مجموع این ارقام به حدود ۶۵ هزار میلیارد تومان می‌رسد. این مصوبات با امضای استاندار، معاونان اجرایی و برنامه و بودجه رئیس‌جمهور ثبت شده و دولت خود را متعهد به اجرای آن‌ها می‌داند. رئیس‌جمهور تأکید کرد: رویکرد دولت امضای پروژه‌های نمایشی نیست و هر مصوبه‌ای که امضاء می‌شود، با ارزیابی‌های دوره‌ای پیگیری خواهد شد تا به نتیجه عملی برسد. بسیاری از مصوبات پیشین دولت در استان‌ها به طور کامل اجرایی شده‌اند و این مسیر با جدیت ادامه خواهد یافت. پزشکیان با اشاره به اولویت اصلی استان گفت: تکمیل راه‌آهن و اتصال این استان به کریدورهای شمال-جنوب یک اولویت راهبردی است. این تصمیم صرفاً تصمیم دولت نیست، بلکه اراده حاکمیت برای تقویت کریدورهای ترانزیتی کشور است. اتصال خراسان جنوبی به این شبکه، نه تنها برای معادن و حمل‌ونقل داخلی، بلکه برای کشورهای منطقه از جمله قزاقستان، قرقیزستان، ازبکستان، ترکمنستان و روسیه اهمیت حیاتی دارد و می‌تواند مسیرهای تجاری منطقه را متحول کند.

بزرگترین جاذبان سرمایه

مصر و امارات به جمع ۱۰ کشور برتر جهانی جاذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی راه یافته‌اند

عکس: Reuters

داده جهانی که هوش مصنوعی را تقویت می‌کند به تقریباً دو برابر رسانند و ایالات متحده را به حلقه کشورهای بکشانند که بزرگترین تولیدکنندگان نیمه‌های‌های پیشرفته‌ هستند.

این تنها یک نمونه از چگونگی شکل‌گیری صنایع آینده‌ساز است توسط سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و در عین حال بازسازی روابط اقتصادی فرامرزی. و کدام صنایع مهم هستند؟ جریان‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اعلام‌شده به صورت رو به رشدی صنایعی را هدف قرار داده‌اند که اقتصاد جهانی را شکل و به آن قدرت می‌دهند. بنا به تعریف اکثر اقتصاددانان، صنایع شکل‌دهنده آینده یا صنایع آینده‌ساز در گروه مراکز داده‌ای هوش مصنوعی (AI)،

تاسیسات ساخت نیمه‌هادی (fabs)، تاسیسات تولید خودروهای برقی (EV) و باتری و طیف وسیعی از سایر تولیدات پیشرفته از داروسازی گرفته تا ربات‌ها قرار می‌گیرند.

و اگر نگاهی به امار داشته باشیم صنایع نفت، مس و نیمه‌هادی‌ها پیش‌تر جذب سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی بوده‌اند. بر اساس گزارش مکنزی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) این صنایع و بسیاری از صنایع جهانی دیگر را ایجاد و متحول کرده است.

به بیانی دیگر صنایع آینده‌ساز، بخش‌های پیشرفته و دانش‌محور تولید و خدمات هستند. بسیاری از این صنایع اخیراً اعلان‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در حوزه‌های گرین‌فیلد را دریافت کرده‌اند که به سرعت در حال افزایش است.

بر این اساس اقتصاددانان از ۱۸ عرصه آینده‌ساز خبر می‌دهند که می‌توانند تا سال ۲۰۴۰ تا یک‌سوم از کل رشد تولید ناخالص داخلی دنیا را از آن خود کنند. از جمله این عرصه‌ها می‌توان به مواردی اشاره کرد چون: تجارت الکترونیک، وسایل نقلیه الکتریکی و نیمه‌هادی‌ها؛ بخش‌های مشتق‌شده از صنایع نرم‌افزار و خدمات هوش مصنوعی و حوزه‌های جدید نوظهور مانند فضا، مشخصه غالب این عرصه‌ها رشد و پویایی بیش از حد و نیز جذب سرمایه‌گذاری‌های بسیار هفنگت است. بخش‌های تولیدی پیشرفته مانند نیمه‌رساناها و باتری‌ها، دریافت‌کنندگان اصلی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی هستند، در حالی که تبلیغات دیجیتال، فضای ابری و استریمینگ از ورود جریان سرمایه به سمت ارتباطات و نرم‌افزار سود می‌برند. شرکت‌های

پیش‌رو در این بخش‌ها معمولاً در مقیاس جهانی فعالیت دارند. اما صنعت آینده‌ساز دیگری هم وجود دارد که به طرز عجیبی تاکنون سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی محدودی دریافت کرده است: حوزه رباتیک. اگر چه این صنعت به عنوان یک صنعت متحول‌کننده برای سیستم‌های تولید آینده در نظر گرفته می‌شود اما تاکنون چندان برای سرمایه‌گذاران جالب توجه نبوده است. به طور سنتی شرکت‌های بزرگ رباتیک مستقر در چین، آلمان، ژاپن و ایالات متحده سرمایه‌گذاری‌های خود را در داخل کشور متمرکز کرده‌اند. اما انتظار می‌رود تقاضای جهانی روبه‌رشد تغییر این الگو را آغاز کند. اخیراً افزایش تولید منطقه‌ای در شرکت‌های اروپایی برای پاسخ‌گویی به تقاضای رو به رشد برای ربات‌های صنعتی مجهز به هوش مصنوعی و ربات‌های مشارکتی مجهز به بینایی، یادگیری و کنترل تطبیقی پیشرفته برای بخش‌هایی مانند الکترونیک امیدواری‌هایی ایجاد کرده است برای جذب سرمایه‌های لازم. صنایع دفاع یکی دیگر از بخش‌هایی است که سرمایه‌گذاری

مستقیم خارجی اعلام‌شده در آن محدود است. جریان‌های دفاعی فرامرزی اغلب به شکل تدارکات دولت به دولت، کمک‌های خارجی در انتقال تجهیزات، تعهدات منطقه‌ای، سرمایه‌گذاری‌های مشترک یا تولید تحت‌لیسانس صورت می‌گیرد، نه ایجاد کارخانه‌های جدید کلاسیک با «مالکیت خارجی». از طرفی پیمانکاران اصلی صنایع

۳- چین با وجود کاهش جریان‌های ورودی، همچنان در میان دریافت‌کنندگان برتر سرمایه خارجی باقی مانده است، در حالی که لوزاکامبرگ به دلیل پویایی شرکت‌های هلدینگ آن جایگاه برجسته‌ای دارد.

۴- کانادا، برزیل و استرالیا جاذب سرمایه‌گذاری در منابع متنوعی هستند؛ از جمله انرژی‌های تجدیدپذیر و تولید پیشرفته. ۵- مصر و امارات متحده عربی به جمع ده کشور برتر جهانی جاذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی راه یافته‌اند که منعکس‌کننده موج گسترده جذب سرمایه در خاورمیانه و شمال آفریقا و معاملات بزرگ و تحول آفرین است.

۶- حرکت سرمایه‌گذاری‌های گرین‌فیلد در آسیا و خاورمیانه همچنان قوی است؛ ذی برای چهارمین سال متوالی رتبه اول جهانی را در پروژه‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی گرین‌فیلد مالکیت در یک شرکت یا پروژه در کشوری دیگر است که توسط یک موج گسترده جذب سرمایه در خاورمیانه و شمال آفریقا و معاملات بزرگ و تحول آفرین است.

پیش از بررسی گزارش‌ها بهتر است تعریفی از مفهوم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی داشته باشیم. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) عبارت است از سرمایه‌گذاری یک شرکت یا شخص حقیقی در کشوری دیگر جهت تجارت یا تولید. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به معنی داشتن سهم مالکیت در یک شرکت یا پروژه در کشوری دیگر است که توسط یک سرمایه‌گذار، شرکت یا دولت از کشور دیگری انجام می‌شود. این نوع سرمایه‌گذاری معمولاً برای گسترش فعالیت‌های سرمایه‌گذار در منطقه‌ای جدید و از طریق خرید کامل یا جزئی یک کسب‌وکار انجام می‌شود. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با خرید سهام یک شرکت خارجی فرق دارد، چون این نوع سرمایه‌گذاری نفوذ مدیریتی و حضور فعال در شرکت هدف را به ارمان می‌آورد. این نوع سرمایه‌گذاری یکی از عناصر مهم در همکاری اقتصادی جهانی است، چرا که روابط پایدار و بلندمدتی میان کشورها ایجاد می‌کند.

▼ همسویی ژئوپلیتیک جاذبان سرمایه‌گذاری خارجی

روندهای سیاسی و اقتصادی جهان نشان می‌دهند از سال ۲۰۱۷، هندسه تجارت جهانی به سمت شرکایی تغییر یافته که از منظر ژئوپلیتیک به هم نزدیک‌تر هستند. به‌باور کارشناسان شرکت مشاوره مکنزی، این روند با توجه به تعرفه‌های جدید، نگرانی‌های امنیتی و سیاست‌های صنعتی داخلی و قدرتمندتر، احتمالاً تسریع خواهد شد و سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی را به سمت کشورهای با سیاست‌های جهانی همسو خواهد کشاند.

تحلیل مکنزی از حدود ۲۰۰ هزار پروژه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اعلام‌شده از سال ۲۰۱۵ تا مه ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که ژئوپلیتیک نقش فزاینده‌ای در تجارت جهانی ایفا کرده و از این پس هم ایفا خواهد کرد. بر این اساس در حالی که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی هنوز هم فواصل جغرافیایی وسیعی را پوشش می‌دهد، اما میانگین فاصله ژئوپلیتیک اعلام سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در پروژه‌های جدید از سال ۲۰۱۷ به این سو حدود دو برابر سریع‌تر از فاصله ژئوپلیتیک تجارت کاهش یافته است.

مفهوم چنین تغییر و تحولاتی برای اقتصادهای دنیا چیست؟ یک مثال ساده برای تشریح این روند را می‌توان در صنعت باتری دید. پروژه‌های اعلام‌شده در این صنعت می‌توانند ظرفیت تولید باتری در خارج از چین را به بیش از چهار برابر برسانند، ظرفیت مراکز

روندهای سیاسی و اقتصادی جهان نشان می‌دهند از سال ۲۰۱۷، هندسه تجارت جهانی به سمت شرکایی تغییر یافته به باور کارشناسان شرکت مشاوره مکنزی، این روند با توجه به تعرفه‌های جدید، نگرانی‌های امنیتی و سیاست‌های صنعتی داخلی و قدرتمندتر، احتمالاً تسریع خواهد شد و سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی را به سمت کشورهای با سیاست‌های جهانی همسو خواهد کشاند

فاطمه لطفی

مترجم و روزنامه‌نگار

سرمایه‌گذاری‌های فرامرزی در اواخر قرن نوزدهم، صنعت جهانی نفت را شکل داد، زیرپول و دانش از ایالات متحده و اروپا به باکو (آذربایجان امروزی) و سوماترا (اندونزی امروزی) سرارز شد و پس از آن رشد سرمایه‌گذاری در سراسر جهان در قرن بیستم آغاز شد. به همین منوال سرمایه‌گذاری‌های خارجی، اقتصادهای غنی از مواد معدنی را هم شکل دادند. به عنوان مثال موقعیت شیلی به‌عنوان صادرکننده پیشرو مس در جهان در بخش بزرگی از ۱۴۰ سال گذشته تسریع شد؛ آن هم به وسیله شرکت‌های چندملیتی که معادن روباز وسیعی را توسعه داده و تخصص زمین‌شناسی، مهندسی و عملیاتی را به این کشور منتقل می‌کردند.

پس از جنگ جهانی دوم، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نقش مهمی در تحریک تولید جهانی ایفا کرد. صنعت نیمه‌هادی کره جنوبی در دهه ۱۹۷۰ با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌ویژه از شرکت‌های چندملیتی آمریکایی و ژاپنی آغاز شد. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به ظهور چین برای تبدیل شدن به یک قدرت تولیدی پیشرو دامن زد، زیرا شرکت‌های چندملیتی کارخانه‌هایی در این کشور ساختند، دانش و فناوری لازم را به چین انتقال دادند و اکوسیستم‌های نیروی کار و تامین‌کننده را پرورش دادند.

بر اساس گزارشی که ابتدای سال جاری میلادی توسط صندوق بین‌المللی پول منتشر شده بود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در تمام دنیا به‌رکرد ۴۱ تریلیون دلار افزایش یافت. بر اساس این گزارش هند، مکزیک، برزیل و برخی دیگر از اقتصادهای نوظهور بزرگ در این زمینه رشد بالایی را ثبت کردند، در حالی که ایالات متحده همچنان به‌عنوان مقصد برتر سرمایه‌گذاری مستقیم، پیش‌تر از خود را حفظ کرده است. گزارش‌های دیگری هم توسط نهادهای اقتصادی دیگر در این خصوص منتشر شده است. یکی از جدیدترین این نوع گزارش‌ها، گزارش شرکت مشاوره «مکنزی اند کامپنی» است که در ماه سپتامبر منتشر شد. کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد، آنکتاد هم در گزارش اخیر خود اعداد و ارقام جالبی از میزان سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی ارائه کرده است. یکی از گزارش‌های جدید در این حوزه مربوط می‌شود به گزارش سازمان توسعه و همکاری اقتصادی OECD.

در این گزارش نگاهی داریم به این ارقام و رتبه‌های کشورهای مختلف دنیا را در جذب سرمایه‌گذاری خارجی بررسی خواهیم کرد. داده‌های جریان‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی معمولاً با تأخیر گزارش می‌شوند از این رو و با توجه به نزدیک شدن به پایان سال جاری میلادی، داده‌هایی که در این گزارش بررسی می‌شوند تقریباً به‌طور کامل مربوط به اعداد و ارقام سال ۲۰۲۴ هستند و ارقام سال ۲۰۲۵ فعلاً به‌صورت کامل در دسترس عموم نیستند. اما اگر به شکل خلاصه به این گزارش‌ها نگاهی داشته باشیم به عنوان مثال آنچه که از گزارش آنکتاد دستگیرمان می‌شود این است که:

۱- ایالات متحده با اختلاف زیاد، همچنان برترین جاذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است. از دلایل این امر می‌توان به این موارد اشاره کرد: اندازه بازار، نوآوری و پروژه‌های بزرگ در حال انجام. ۲- سنگاپور و هنگ‌کنگ در رده‌های بالای جهانی جایگاه محکمی دارند که نشان‌دهنده نقش آنها به عنوان قطب‌های سرمایه‌گذاری و شرکتی در آسیا است.